

Ons dorp in de jaren '50 & '60

Deel 2

Wat deden onze mannen in hun vrije tijd?

In dit tweede deel staan we stil bij de vraag wat onze mannen in hun jonge jaren in hun vrije tijd zoal deden. Voordat we ze daarover aan het woord laten, beginnen we eerst met een kort overzicht van enkele leuke en interessante feiten en weetjes uit het dagelijkse leven van toen. Het is goed om te beseffen dat het leven in die tijd totaal anders was dan ons leven nu. Wat was er zo anders?

- Vaders werkten buitenshuis, ze hadden een 48-urige werkweek. Zij brachten geld in het laatje, ook al was dat niet al te veel. De meeste gezinnen hadden het niet breed.
- Moeders hadden hun handen vol aan huishoudelijk werk. Ze zorgden voor de kinderen, maakten het eten klaar, hielden de boel schoon met Vim en Sunlight zeep, ze breiden sokken, sjaals en wanten, stopten sokken, deden de was met de handen, klopten de matten en veegden de stoep. En als de kinderen van school kwamen, stond er een kopje thee voor ze klaar.
- Voor huishoudelijke klussen had je vaste dagen. Maandag was wasdag en vrijdags werd het huis schoongemaakt.
- Eén keer per week, meestal op zaterdag, werd je gewassen in de teil of je waste jezelf met een stukje zeep onder pomp in de keuken.
- Je liep de hele week in dezelfde kleren. Over kleren werd vaak gezegd: één aan je bast, één in de was en één in de kast.
- Als je jarig was trakteerde je op school op een stukje chocola. Tenminste, als je rijke ouders had. Anders trakteerde je gewoon op een dropje. De meester kreeg een sigaret.
- Roken was toen heel gewoon. Op verjaardagen stond er een bakje sigaretten op tafel voor de visite. De slogan van de tabaksindustrie was aanmoedigend: 'Er is geen man die niet roken kan.'
- Een boterham met suiker behoorde doordeweeks tot de standaardkost. Op zondag was het feest want dan kreeg je een koekje bij de thee, een Mariakaakje! Daar kon je een hele tijd mee doen zeker als je er kleine hapjes van nam en er lekker op kon sabbelen.
- 's Winters stond er stampot op het menu met natuurlijk een rookworst. Daar was je als kind heel blij mee. En als er een stukje worst overbleef, was het voor vader want die moest hard werken.
- De radio was er voor het nieuws. Tot halverwege de jaren 50 waren er nog geen beelden bij, want er was nog geen televisie. Je wist dan ook vaak niet wat zich in de wereld om je heen afspeelde. Het leven speelde zich vooral af op en in de directe omgeving van het dorp.

Dat die wereld klein was blijkt wel uit de verhalen van de mannen over hun vrije tijd.

Als toehoorders en schrijvers viel het ons op dat de volgende opmerkingen in die verhalen vaak terugkwamen: "we waren als kinderen veel buiten, we vermaakten ons met van alles en nog wat en ook al hadden we niet veel, we waren tevreden met wat we hadden".

Het woord is aan de mannen. Over buitenspelen gesproken, na schooltijd en in de weekenden zaten we veel in het bos. Klauteren en boompje klimmen waren favoriet. Het bos lag bovenaan de MC Verloopweg die toen nog onverhard was.

Op zondagmorgen gingen we met een koppel jongens het bos in. Op het landgoed Peizen plukten we bramen en bosbessen. En als we in het bos een jong stel tegenkwamen, gingen we er stiekem achteraan. We waren toen nog maar jochies van 10-12 jaar.

Verspreid over het dorp lagen voetbalveldjes. Aan de Mr. Bosweg, Middelweg (Dekkersbos), Scherpenzeelseweg en aan de Kerkweg. Als onze ouders ons kwijt waren, wisten ze waar ze ons moesten zoeken: op de voetbalveldjes.

We hebben daar in onze lagere schoolleeftijd heel wat af gevoetbald. Voetballen bij HDS kon pas vanaf je 12e jaar. Veel jongens en meisjes zaten voor die tijd op gymnastiek. Dat was ook bij HDS want HDS had naast een afdeling voetbal ook een gymnastiekafdeling en een toneelafdeling.

De gymlessen werden in het begin gegeven op een groot podium in de bioscoop achter café het Centrum, waar nu de Grote Muur zit. Ook de toneeluitvoeringen werden daar gegeven.

Halverwege de jaren 50 verhuisde de gymlessen naar de gymnastiekzaal op de hoek Scherpenzeelseweg - Kon. Julianalaan. Die zaal werd toen nieuw gebouwd.

De gymnastiekuitvoeringen bleven in de open lucht aan de Mr. Bosweg.

De zaterdag was een gewone schooldag, we wisten niet beter. Niet alleen in het lager onderwijs, ook na de lagere school gingen we zaterdags tot 12.30 uur naar school. De meesten van ons zaten op de ambachtsschool in Maarsbergen.

Als het tijd was, gingen we zo snel mogelijk naar huis want we moesten voetballen. Die keren dat we straf hadden en op zaterdagmiddag moesten nablijven, kwam Jan Schuilenburg op zijn brommer naar school. Jan was toentertijd jeugdleider bij HDS. Hij hield bij de directeur van de school een warm pleidooi om de jongens eerder naar huis te laten gaan want anders had hij te weinig spelers.

In de 4 weken dat we schoolvakantie hadden bleven de meesten van ons gewoon thuis. Op vakantie gaan zat er niet in. Wim van Amerongen was zo'n beetje de enige die bij zijn Opa en Oma in Maurik ging logeren.

Natuurlijk werd er zomers gezwommen. In Leersum en Amerongen was er geen zwembad. Alleen in Doorn kon je zwemmen, in natuurzwembad Woestduin. Zwemles op de lagere school had je toen nog niet. Je moest het jezelf aanleren.

We zwommen ook in de Rijn, hoe vies die ook was.

In de buurt van de veerpont van Amerongen was er tussen twee kribben een klein stukje Rijn afgezet. Dat was het zwembad. Er waren ook een paar kleedhokjes. We vermaakten ons prima. Als er een Rijnaak langskwam met daarachter een bootje, dan klommen wij op dat bootje en voeren we een stuk mee richting Elst. Met de stroom mee zwommen we daarna weer terug.

Wim Harteman heeft in de Rijn zoals hij vertelde een beetje leren zwemmen. Later toen Leersum een zwembad kreeg, ging hij op zwemles bij George Dietrich.

Volgens George sloeg de zwemtechniek van Wim nergens op, het was meer krabbelen dan zwemmen, verdrinken deed hij net nog niet. Toen Wim hem vertelde dat hij het in de Rijn had geleerd, reageerde George met de opmerking: "nou dan heb je de Rijnslag geleerd".

Ook Bertus ging een keer zwemmen in Woestduin. Dat heeft hij geweten, want direct daarna is hij een hele week lang doodziek geweest, zo verbrand was hij!

Bertus: "Man, als iemand maar naar me wees, deed het al pijn".

Radio, muziek en later televisie

Natuurlijk stonden we 's winters op het ijs. Niet op Noren of ijshockeyschaatsen maar op Friese doorlopers. De linten waarmee je ze onder de schoenen vastbond, waren ondingen die je met je bevroren vingers en met tranen in de ogen van de kou moest straktrekken.

We schaatsten toen al op de Leersumse plassen. Tom Gerritsen van Damlust verkocht daar warme chocolademelk.

Ook aan het eind van de Hoflaan werd geschaatst. Daar had je een kolk op het land van Henk de Lange. Daar is later het buurthuis "De Kolk" naar vernoemd.

Thuis werd er vooral achter de kachel veel naar de radio geluisterd.

Toen we nog klein waren naar Paulus de Boskabouter met Eucalypta en later naar hoorspelen. De hoorspelserie Paul Vlaanderen was in die tijd populair.

Ook luisterden we thuis veel naar muziek

Teus vertelde dat hij zo van zijn ouders de liedjes van Max van Praag had meegekregen. Het nummer 'Als ik tweemaal met mijn fietsbel bel' kon hij zich nog goed herinneren. Anders dan hun ouders koos de opgroeiende jeugd in die tijd niet voor Nederlandstalige muziek.

Het was de tijd van de rock-'n-roll met de iconen Bill Haley en Elvis Presley. Ook Jim Reeves was top. Volgens Wim Harteman werd de naam Jim Reeves ook wel uitgesproken als James Grieve (een appelsoort). Voor de rockmuziek ging je naar de jukebox in de cafés. Voor een kwartje had je 3 liedjes, zo herinnerde Teus zich.

Halverwege de jaren 50 deed de televisie ook in Leersum zijn intrede, zij het op beperkte schaal.

De cafés in het dorp hadden als eerste een TV.

Bij Vogelenzang zaten we soms met 80 man naar een voetbalwedstrijd te kijken. We moesten rustig zijn want boven waren er hotelgasten.

Ook in Café Onink werd regelmatig tv gekeken. De uitzendingen van Dorus en 'meneer' Cor Steyn op zaterdagavond trokken veel bekijks.

We gingen in onze jeugd ook veel naar de bioscoop in Leersum.

Populair waren de oorlogsfilm met Audi Murphy, cowboyfilms met Roy Rogers (wij noemden hem ook wel Rooie Rogers) en de muziekfilms met Elvis Presley.

Een kaartje kostte 50 cent.

Als jonge jongens deden we ook dingen die eigenlijk niet door de beugel konden. Zo waren we dol op de kersen aan de kersenboom bij tante Riek in de tuin. Als tante dan in haar tuinhuisje zat, we noemden dat het weesje, klommen wij op het dak om de kersen te proeven. Als tante ons in de gaten kreeg, zaten wij in een mum van tijd in het korenveld achter haar huis.

Het hebben van een eigen fiets was in onze jeugd geen vanzelfsprekendheid. Als je er wel één had, was die vaak op afbetaling gekocht, zoals veel dingen in die tijd. De verkoper kwam dan elke week langs om het geld op te halen. Teus kreeg na de lagere school een fiets. Hij moest die delen met zijn zus Willy. Als hij thuiskwam van school kreeg zij de fiets.

Ouder worden

We werden groter en de dingen die we deden veranderden dus ook.

Zo gingen we op zondagmiddag naar de 'meidenmarkt' op Zuilensteijn. Daar liepen de meisjes te paraderen terwijl wij toekeken. De meisjes kwamen uit Amerongen en Elst. Ook kwam het voor dat wij op de wal bij Zuilensteijn gingen zitten en dat de meisjes daarlangs fietsten. Als we ze dan op de fiets zagen aankomen, zeiden we tegen elkaar: "Daar komt lijn 50 weer aan".

Wij verkeerden in de veronderstelling dat de Leersumse jongens erg populair waren onder de meisjes van elders.

Bijzonder was de verschijning van ene Bram Zarkema in ons dorp. Hij speelde accordeon. Buiten zongen we en dansten we op zijn muziek, dat was reuze gezellig. Later is Bram getrouwd met een meisje uit het woonwagenkamp dat aan de Scherpenzeelseweg naast het oude kerkhof lag. Bram is daarna gaan trekken door het land, we hebben hem nooit meer gezien.

Wim van Amerongen en Wim Harteman in actie

Dansen en uitgaan

Vroeger was het normaal dat je dansen leerde. In Leersum kon dat bij Damlust waar we dansles kregen van dansschool Wildschut uit Utrecht.

Toen we konden dansen en verkering kregen, bleven we bij Damlust dansen op livemuziek van o.a. de Rosalios. Na het dansen haalden we bij de kraam van Zenner, onderaan de Lomboklaan, een frietje of een karbonade. De karbonades van Zenner waren heerlijk. Ze kwamen van de Gevato in Driebergen, een slachterij in Driebergen waar Zenner zelf werkte.

Voor een avondje uit gingen we in de weekenden ook veel naar de Roskam in Ommeren.

Ook Teus ging daarheen samen met Wout Blankenstein. Teus kon naar eigen zeggen amper dansen, "Ik deed maar wat".

Toen Teus twee vrouwen zag binnenkomen zei hij tegen Wout "We wachten nog even voordat we naar huis gaan". Diezelfde avond nog hebben Teus en Wout kennism gemaakt met de beide dames. Die kennismaking heeft tot op de dag van vandaag een vervolg gehad want met diezelfde vrouwen zijn Teus en Wout nog steeds getrouwd.

Tot zover dit inkijkje in wat onze mannen als jonge jongens in hun vrije tijd zo al deden. In het volgende verslag staan we stil bij de velden waarop HDS door de jaren heen heeft gevoetbald, hoe die velden erbij lagen en hoe ze door de HDS-ers zelf werden onderhouden.

Dit alles opnieuw met veel dank aan de inbreng van onze oud-HDS ers!